

Маріупольський
університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН У СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ПРОСТІР

**Матеріали XII Міжнародної
науково-практичної конференції**

12 грудня 2025 року

Київ 2025

Особливості інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2025 р. / За заг. ред. к.е.н., доцента Марени Т.В. — Київ: МДУ, 2025. — 118 с.

Конференція присвячена проблемам активізації процесу інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір. В роботі конференції приймають участь науковці, викладачі, фахівці-практики, здобувачі вищої освіти.

Основні напрями роботи конференції:

- Безпекова складова соціально-економічного розвитку країн світу;
- Розвиток інтеграційних процесів в умовах військово-політичного конфлікту;
- Розвиток міжнародних фінансово-кредитних та валютних відносин в умовах глобалізації;
- Інноваційно-інвестиційна діяльність країн світу;
- Забезпечення конкурентоспроможності національних економік;
- Проблеми забезпечення сталого розвитку;
- Особливості повоєнного відновлення економіки України.

Організаційний комітет конференції ставить перед собою такі задачі:

1. Обмін практичними і теоретичними напрацюваннями учасників конференції у сфері вивчення особливостей інтеграції країн у систему світогосподарських зв'язків;
2. Розробка напрямів розвитку міжнародних економічних відносин країн світу.

значення EPI та GDP per capita спостерігаються у В'єтнамі, що є індикатором слабкої екологічної політики та низького рівня соціально-економічного розвитку.

Кореляційний аналіз показав, що між індикатором екологічної ефективності (EPI) та ВВП на душу населення існує помірний позитивний зв'язок ($r = 0,5713$). Це свідчить про те, що країни з більш ефективною системою екологічної політики, вищою якістю довкілля та кращим управлінням природними ресурсами, як правило, характеризуються вищим рівнем економічного добробуту населення. У свою чергу, низькі значення EPI, характерні для менш розвинених економік, супроводжуються нижчими доходами на душу населення, що підкреслює взаємозалежність між екологічною безпекою та економічним розвитком.

Таким чином, дані підтверджують позитивний зв'язок між екологічною ефективністю та економічним добробутом: країни з вищим рівнем доходів демонструють кращі показники екологічної безпеки, тоді як економічно вразливі держави мають нижчі значення EPI. Таке співвідношення підкреслює важливість економічних ресурсів для забезпечення належної якості довкілля.

Список використаних джерел:

1. Mitiushkina K. Environmental security in the national security system: Ukraine [3.1] / K. Mitiushkina, O. Pasternak, V. Ivanova, I. Petryk // Transformations, challenges and security : collective monograph / ed. Ž. Simanavičienė ; Mykolas Romeris University. – Vilnius, 2024. – С. 184–210.

2. Екологічна безпека в умовах сталого розвитку: кол. монографія / Х. С. Мітюшкіна, О. М. Пастернак, В. В. Іванова, І. В. Петрик та ін.; за заг. ред. Х. С. Мітюшкіної. – Київ : МДУ, 2024. – 206 с.

3. Петрик І.В. Відновлювана енергетика як драйвер зеленої трансформації: просторово-часовий аналіз країн ЄС та України. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2025. №3 (137). С. 20-25. <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-3-3>

4. Yale School of the Environment. EPI Charting 2024. URL: <https://epi.yale.edu/measure/2024/EPI>

5. GDP per capita 2024. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?most_recent_year_desc=true

ПОНОМАРЕНКО М.В.,

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

ОП «Міжнародний бізнес»,

Маріупольський державний університет

БАЛАБАНОВА Н.В.,

кандидат наук з державного управління, доцент,

Маріупольський державний університет

ДЕМОГРАФІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЗМІН

Актуальність дослідження зумовлена поглибленням глобальних демографічних дисбалансів у ХХІ столітті, які проявляються у поступовому уповільненні темпів приросту світового населення, формуванні передумов глобальної депопуляції у другій половині століття та безпрецедентному зростанні частки осіб старших вікових груп. Прогнозні оцінки міжнародних організацій свідчать про завершення епохи демографічного зростання та перехід до моделі розвитку, у межах якої ключового значення набувають структурні характеристики населення, якість людського капіталу та здатність держав адаптувати свої соціально-економічні системи до нових демографічних викликів. У цьому контексті забезпечення

демографічної безпеки стає необхідною умовою довгострокової економічної стабільності та соціальної згуртованості.

У XXI столітті світова демографічна система перейшла до фази уповільнення зростання населення, зумовленої завершенням демографічного переходу в більшості регіонів. Водночас демографічне зростання концентрується у країнах Африки на південь від Сахари та окремих державах Південної Азії, тоді як для розвинених країн і значної частини держав з перехідною економікою характерні депопуляція та старіння населення. Це посилює міграційний тиск, трансформує ринки праці та загострює глобальну конкуренцію за людський капітал.

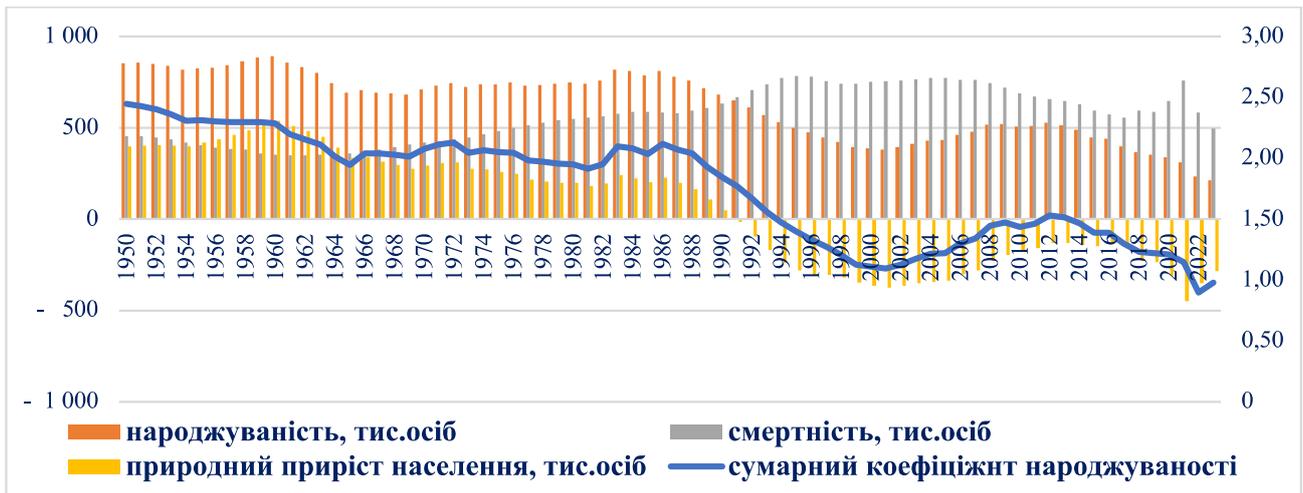
Рис.1. Динаміка чисельності населення світу, 1950-2024 рр.

Зниження народжуваності та прискорене старіння населення мають системний характер і належать до ключових демографічних викликів XXI століття. Зростання частки осіб віком 65 років і старше створює довгострокові ризики для пенсійних систем, охорони здоров'я та державних фінансів. У цих умовах міграція дедалі частіше використовується як компенсаторний механізм демографічних втрат, водночас породжуючи соціальні та політичні виклики інтеграції.

Аналіз показників демографічної безпеки України у 1991–2023 рр. показав, що країна перебуває в умовах хронічної демографічної небезпеки, яка з 2022 року набула ознак глибокої демографічної кризи екстремального типу. За період незалежності Україна втратила значну частину демографічного потенціалу внаслідок поєднання низької народжуваності, надлишкової смертності та масштабних міграційних втрат. Повномасштабна війна суттєво поглибила ці процеси, спричинивши різке скорочення чисельності де-факто населення та деформацію статеву-вікової структури.

Дослідження показників відтворення населення підтвердило, що жоден із базових індикаторів демографічної безпеки України не досяг порогових значень. Сумарний коефіцієнт народжуваності стабільно перебуває у критичній зоні, а негативний природний приріст має стійкий і структурний характер, що зумовлює довготривалу депопуляцію.

Аналіз смертності та очікуваної тривалості життя засвідчив системні проблеми у сфері здоров'я населення. Попри покращення показників дитячої та немовлячої смертності, загальний рівень смертності та тривалість життя залишаються в зоні демографічного ризику, особливо серед чоловіків працездатного віку. Пандемія COVID-19 і воєнні дії посилюють накопичені демографічні дисбаланси.

Рис.2. Динаміка народжуваності, смертності та коефіцієнт народжуваності в Україні, 1950-2023 рр.

Міграційні процеси визначено одним із ключових чинників демографічної дестабілізації України. Негативне міграційне сальдо в поєднанні з природним скороченням населення сформувало кумулятивний ефект демографічних втрат, який різко посилюється після 2014 року та досяг безпрецедентних масштабів у 2022 році. Масова вимушена міграція створює довгострокові ризики скорочення трудового потенціалу та ускладнює повоєнне відновлення країни.

Оцінка вікової структури та демографічного навантаження підтвердила перехід України до фази прискореного старіння населення та вичерпання демографічного дивіденду. Зростання частки осіб старших вікових груп і скорочення працездатного населення формують структурні обмеження для економічного розвитку та фінансової стійкості соціальних систем.

Рис.3. Середній вік та очікувана тривалість життя населення України, 1950-2023 рр.

Таким чином, перспективи демографічного розвитку України формуються під впливом інерційного демографічного спаду, звуження поколінь після 1990-х років, скорочення чисельності населення репродуктивного віку, поглиблення вікових і гендерних диспропорцій та масштабної зовнішньої міграції, посиленої війною. Навіть за сприятливих умов післявоєнного відновлення демографічна траєкторія України у найближчі десятиліття залишатиметься складною, а стабілізація чисельності населення можлива лише у довгостроковій перспективі. Сценарне узагальнення показало, що демографічне майбутнє країни значною мірою залежить від темпів економічного відновлення, привабливості ринку праці, житлової політики, розвитку соціальної інфраструктури та інституційної спроможності реалізувати комплексну демографічну стратегію.

Забезпечення демографічної безпеки України потребує переходу від реактивної моделі демографічної політики до превентивної та стратегічно орієнтованої. Пріоритетними напрямами визначено: модернізацію системи підтримки сім'ї, політику повернення та реінтеграції мігрантів, трансформацію ринку праці, а також адаптацію соціальних інституцій до процесів старіння населення. Ефективність цих заходів можлива лише за умови їх взаємної узгодженості та інтеграції з економічною стратегією розвитку.

Список використаних джерел:

1. United Nations, Department of Economic and Social Affairs (UN DESA). *World Population Prospects 2024*. – New York: United Nations, 2024. – URL: <https://population.un.org/wpp> (дата звернення: 08.12.2025).
2. United Nations, Department of Economic and Social Affairs (UN DESA). *International Migration 2024: Highlights*. – New York: United Nations, 2024. – URL: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migration-2024> (дата звернення: 08.12.2025).
3. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). *Global Trends: Forced Displacement in 2024*. – Geneva: UNHCR, 2025. – URL: <https://www.unhcr.org/global-trends> (дата звернення: 08.12.2025).
4. World Bank. *Migration and Development Brief 40*. – Washington, DC: World Bank, 2024. – URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiaspora/brief/migration-and-development-brief-40> (дата звернення: 08.12.2025).
5. International Organization for Migration (IOM). *World Migration Report 2024*. – Geneva: IOM, 2024. – URL: <https://worldmigrationreport.iom.int> (дата звернення: 08.12.2025).

СКОМАРОВСЬКИЙ В.В.,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
ОНП «Економіка»,
Донецький національний університет імені Василя Стуса

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В АСПЕКТІ ЕКОНОМІЧНО СТІЙКОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ

В умовах впливу зовнішніх ризиків і загроз національній, економічній та продовольчій безпеці держави, регулювання на державному рівні має супроводжуватися врегулюванням ринкових відносин, створенням адекватних умов для зниження негативних наслідків і досягнення суспільного добробуту та вимагає участі різних рівнів державних і місцевих органів. Перехід до ринкової економіки створив економічні передумови для розширення бюджетних повноважень місцевих органів державної влади. На відміну від планової економіки, ринковій економіці властива загалом тенденція до децентралізованого розподілу державних ресурсів, що підвищує їх мобільність і сприяє більш оперативному та ефективному їх використанню для забезпечення продовольчої безпеки.

У контексті поставленого завдання необхідно приділити особливу увагу організаційним, правовим, економічним і соціальним аспектам сучасних досліджень відтворювального процесу на основі інвестиційної діяльності. Водночас наявність нереалізованого потенціалу інтенсифікації виробництва у малих і середніх формах господарювання зумовлює потребу у пошуку додаткових стимулюючих чинників та можливостей нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції.

Одним із суттєвих бар'єрів для формування стратегічно обґрунтованих рішень може виступати несумісність застосовуваних методів, їхня недосконалість, наявність суперечностей у нормативно-правовій базі, а також відсутність дієвих механізмів контролю за дотриманням прийнятих рішень.